

Đại sứ quán Hợp chủng quốc Hoa Kỳ
Phòng Thông tin – Văn hóa
6 Ngọc Khánh Street, Hà Nội, Việt Nam
Điện thoại: 84-4-8314580; Fax: 84-4-8314601
Email: irchano@pd.state.gov
<http://vietnam.usembassy.gov>

Tạp chí Điện tử của Bộ Ngoại giao Hoa Kỳ
Chương trình Nghị sự Chính sách Đối ngoại Mỹ
Tập 8, Số 1, tháng 8/2003

CHỦ NGHĨA QUỐC TẾ MỸ

**CHỦ NGHĨA QUỐC TẾ MỸ:
THỨC ĐẨY TỰ DO, DÂN CHỦ VÀ PHÁT TRIỂN**

Kim R. Holmes

Trợ lý Ngoại trưởng về Các vấn đề của Tổ chức Quốc tế

Kim R. Holmes nói rằng “Không theo chủ nghĩa bảo hộ mà cũng không theo chủ nghĩa bành trướng, chủ nghĩa quốc tế Mỹ nỗ lực gìn giữ tự do và thúc đẩy vận hội, phẩm giá con người, tự do, thịnh vượng và hòa bình cả trong và ngoài nước”. Theo ông, những hành động của Mỹ nhằm đạt được những mục tiêu này được làm sáng tỏ bởi những bài viết trong tạp chí này, trong đó cung cấp những ví dụ tiêu biểu về sự hòa nhập của nước Mỹ với thế giới.

Hòa bình, thịnh vượng và tự do, đó là những nguyên tắc cơ bản làm nên hình thức chính sách đối ngoại đặc trưng được gọi là chủ nghĩa quốc tế Mỹ. Nước Mỹ chúng ta có truyền thống lâu đời là hành động dựa trên những giá trị cơ bản và thúc đẩy những lý tưởng như tự do ngôn luận, quyền bỏ phiếu, tự do tôn giáo và tự do báo chí vốn thường thách thức quyền lực của những kẻ độc tài và các nhà tư tưởng. Không giống như những nhà lãnh đạo của những xã hội phi tự do, chúng ta tin rằng tự do kinh tế, chính trị, nhân quyền và cơ hội không phải là những đặc ân do những người lãnh đạo ban phát cho những ai mà họ thích; đó là những quyền của mọi đàn ông và phụ nữ và những quyền đó phải được bảo vệ và phát huy.

Năm 2002, Tổng thống Bush đã giải thích về chủ nghĩa quốc tế Mỹ theo tinh thần trên với các học viên tốt nghiệp Học viện Quốc phòng West Point: “Sự nghiệp của Dân tộc chúng ta luôn luôn lớn hơn việc bảo vệ Dân tộc chúng ta. Chúng ta có truyền thống chiến đấu vì một nền hòa bình chính nghĩa, một nền hòa bình vì tự do. Chúng ta sẽ bảo vệ hòa bình chống lại những nguy cơ từ bọn khủng bố và bạo chúa. Chúng ta sẽ gìn giữ hòa bình thông qua xây dựng các mối quan hệ hữu hảo giữa các cường quốc. Và chúng ta sẽ khuyến khích hòa bình thông qua việc khuyến khích các xã hội tự do và cởi mở trên mọi châu lục... Xây dựng nền hòa bình chính nghĩa này là ... nhiệm vụ của nước Mỹ”.

Người Mỹ hiểu đây là nhiệm vụ rất khó khăn. Đó là lý do tại sao chúng ta đã ủng hộ Tổng thống mạnh mẽ trong cuộc chiến chống lại khủng bố, giải phóng nhân dân Afghanistan thoát khỏi quân Taliban và giải phóng nhân dân Iraq thoát khỏi chế độ kinh hoàng của Saddam Hussein. Những giá trị Mỹ ngày nay là vang vọng của những giá trị đã làm nên quyết tâm của Hoa Kỳ để chiến thắng trong Chiến tranh Thế giới Thứ hai và tận tụy tái thiết những quốc gia bị chiến tranh tàn phá. Những giá trị này cũng đã

soi đường cho những nỗ lực của chúng ta trong Chiến tranh Lạnh. Mong ước cháy bỏng của chúng ta được thấy mọi người tự do đã luôn thúc chúng ta không tiếc thời gian, tài năng và thậm chí chấp nhận hi sinh cả tính mạng con người.

Nói chung chúng ta đã thành công. Cố vấn An ninh Quốc gia Henry Kissinger từng nhận xét rằng “Không có chính sách đối ngoại nào dù tài tình đến mấy lại có khả năng thành công nếu chính sách đó được sinh ra từ đầu óc của một số người và không được mang theo trong trái tim của một người nào hết”. Chủ nghĩa quốc tế Mỹ thành công chính vì nó được xây dựng trên những giá trị được mang theo trong trái tim của nhiều người. Những giá trị này không chỉ riêng của Mỹ mà nó có sức hấp dẫn phổ biến và toàn cầu. Chúng không nhằm áp đặt những chuẩn mực văn hóa cụ thể mà nhằm cung cấp các công cụ và nền tự do để mỗi xã hội có thể phát huy tiềm năng của mình dựa trên những truyền thống văn hóa, sắc tộc và tôn giáo.

Lịch sử đã cho thấy những nước mạnh nhất, ổn định nhất, khoan dung và thịnh vượng là những nước tôn trọng những nguyên tắc phổ biến gồm nhân quyền, pháp quyền và dân chủ. Việc thúc đẩy nhân quyền và các quyền tự do cơ bản là phù hợp với lợi ích quốc gia của mọi thành viên trong cộng đồng quốc tế vì các chính phủ bảo vệ nhân quyền là những chính phủ có khả năng nhất trong việc đảm bảo hòa bình, thúc đẩy phát triển kinh tế, chiến đấu chống nạn khủng bố và tội phạm quốc tế, tránh được các cuộc khủng hoảng nhân đạo và cải thiện môi trường toàn cầu.

Không bảo hộ mà cũng không bành trướng, chủ nghĩa quốc tế Mỹ nỗ lực bảo vệ tự do và thúc đẩy cơ hội, phẩm giá con người, tự do, thịnh vượng và hòa bình cả trong và ngoài nước. Khi Mỹ đã can thiệp thì đó là điều cực chẳng đã và Mỹ sẽ chỉ ở lại đến khi nào vẫn thấy cần thiết. Chúng tôi cố gắng để lại phía sau mình những đất nước tốt đẹp hơn trước đó. Để giúp đỡ những người rất khó khăn, chúng tôi đóng góp vào cứu trợ nhân đạo theo kênh nhà nước và tư nhân nhiều hơn bất kỳ nước nào. Chúng tôi tham gia vào hệ thống Liên Hợp Quốc để thúc đẩy những mục tiêu này và tất cả các lợi ích khác của chúng ta. Chúng tôi cũng phấn đấu tăng tính hiệu quả của Liên Hợp Quốc, dù là nói về Hội đồng Bảo an, Ủy ban Nhân quyền, gìn giữ hòa bình, hay công việc của các cơ quan chuyên trách của tổ chức này.

Những giá trị cơ bản của chúng tôi không chỉ thể hiện trong những hoạt động song phương và đa phương của chính phủ. Những giá trị đó còn được phản ánh trong những nỗ lực thường nhật của người dân Mỹ, khu vực tư nhân, các nhóm tôn giáo và các tổ chức phi chính phủ góp phần thúc đẩy tự do và cơ hội trên thế giới. Sự tận tâm của chúng tôi đối với những nguyên tắc và giá trị vẫn chưa mất đi trên thế giới và chủ nghĩa quốc tế Mỹ vẫn là một cột thu lôi dập tắt mọi sự chỉ trích của những ai nghi ngờ động cơ của chúng tôi.

Suy cho cùng, chủ nghĩa quốc tế Mỹ không phải là một học thuyết xơ cứng. Chủ nghĩa này có thể và thường mang cá tính của một vị tổng thống khi giải quyết những vấn đề cấp bách của thế giới. “Chủ nghĩa quốc tế đặc thù kiểu Mỹ” của Tổng thống Bush được người dân Mỹ ủng hộ vì đó là giải pháp đối với những mối đe dọa thực sự mang tính toàn cầu như chủ nghĩa khủng bố, dịch bệnh, đói nghèo, buôn người và nhiều mối đe dọa khác. Người Mỹ ủng hộ những nỗ lực của Tổng thống để bảo vệ những người dân vô tội thoát khỏi vũ khí hủy diệt hàng loạt do al-Qaeda và các nhóm khủng bố khác đang nắm giữ; thúc đẩy tự do, quản lý tốt nhà nước và thịnh vượng thông qua các sáng kiến mới như Quỹ Thách thức Thiên niên kỷ; chiến đấu chống lại HIV/AIDS và các bệnh truyền nhiễm khác đang tàn phá các xã hội thông qua cam kết trị giá hàng triệu đô-la Mỹ đối với Quỹ Toàn cầu và các chương trình khác.

Thực ra chủ nghĩa quốc tế Mỹ được thể hiện rõ nhất qua các hành động của Mỹ. Những bài viết tiếp theo sẽ bàn về những hành động này và các ví dụ điển hình khác của việc Mỹ can dự vào thế giới. Chúng ta bắt đầu bằng một cuộc thảo luận về những nguyên tắc và ưu tiên dẫn dắt sự tham gia đa phương của chúng ta trong Liên Hợp Quốc để thúc đẩy tự do, dân chủ, hòa bình và thịnh vượng.

Nhà kinh tế học Kevin Hassett và học giả James Glassman xem xét chính sách thương mại của Mỹ mang lại lợi ích như thế nào cho nền kinh tế thế giới và giúp đỡ các nước đang phát triển, dù cho chính sách đó có khi còn làm tăng thâm hụt thương mại của chúng ta. Đại diện Thương mại Mỹ Robert Zoellick đánh giá thẳng thắn “cách tiếp cận lập khối” của Mỹ để thúc đẩy an ninh, thịnh vượng và tự do thông qua các hiệp định thương mại và tự do hóa thương mại. Giáo sư Trường Luật thuộc Đại học Tổng hợp Notre Dame Jimmy Gurulé từng là Thứ trưởng Bộ Tài chính xem xét quá trình chính sách đối ngoại Mỹ đã xây dựng và mở rộng thành công sự nhất trí của quốc tế về ngăn cấm tài trợ cho khủng bố.

Tiếp theo, Thứ trưởng Ngoại giao Paula Dobriansky và Chủ tịch Quỹ Dân chủ Quốc gia (NED) Carl Gershman nghiên cứu chính sách của Mỹ trong việc mở rộng tự do, dân chủ thông qua các nỗ lực của chính phủ và cá nhân. Hai bài viết này góp phần vẽ nên một bức tranh toàn cảnh về tính hiệu quả của chúng ta như sự phát triển của các phong trào non trẻ ở những nước phi dân chủ do chúng ta và các tổ chức phi chính phủ như NED giúp đỡ.

Bộ trưởng Y tế và Dịch vụ Con người (HHS) Tommy Thompson bàn về cố gắng của Mỹ trong việc cải thiện vấn đề y tế toàn cầu thông qua tăng cường năng lực quốc tế để xử lý những mối đe dọa đối với sức khỏe cộng đồng như bệnh SARS và loại bỏ khỏi thế giới những căn bệnh truyền nhiễm không biên giới và tàn phá toàn bộ các xã hội. Sáng kiến Cảnh báo Sớm về Sức khỏe Toàn cầu và Sáng kiến An ninh Sức khỏe Toàn cầu của HHS là hai ví dụ cụ thể.

Các mối đe dọa về môi trường cũng có tác động xuyên biên giới. Trợ lý Ngoại trưởng phụ trách về Đại dương và Các vấn đề Khoa học và Môi trường Quốc tế John Turner bàn về những nỗ lực của Mỹ nhằm xây dựng một chính sách môi trường quốc tế có trách nhiệm để bảo vệ các nguồn tài nguyên của thế giới và giảm việc sử dụng các hóa chất độc hại và chất gây ô nhiễm. Cuối cùng, Robert Kellett ở Công ty Mercy Corps bàn về đóng góp của các tổ chức phi chính phủ vào nỗ lực của Mỹ nhằm xóa đói giảm nghèo và giảm áp bức, giúp người dân bảo vệ các quyền tự do chính trị, kinh tế và nhân quyền.

Dĩ nhiên có thể viết nhiều thêm nữa về vấn đề này. Nhưng như các bài viết này đã nêu rõ, chủ nghĩa quốc tế Mỹ hoàn toàn không có tính đơn phương. Người Mỹ tin rằng tự do, hòa bình và thịnh vượng là những khát vọng chung và những nước tự do có trách nhiệm giúp đỡ các nước khác đạt được khát vọng này. Như lời của Tổng thống Bush và như minh chứng về các chính sách đa phương được phân tích trong các bài viết này, “không có nước nào sở hữu riêng những khát vọng này và không nước nào lại không có những khát vọng đó. Chúng ta không có ý đồ áp đặt nền văn hóa của chúng ta [lên những nước khác]. Mỹ sẽ luôn kiên định bảo vệ những nhu cầu không thể bàn cãi về phẩm giá con người”. Thông qua hợp tác với các bạn bè và đồng minh của mình, chúng ta sẽ tiếp tục nỗ lực đánh bại khủng bố, giảm đói nghèo, bệnh tật và áp bức bất công trên thế giới và nhân rộng cơ hội mà tự do và dân chủ mang lại.

Toàn văn bài viết bằng tiếng Anh có trên Internet tại:
<http://usinfo.state.gov/journals/itps/0803/ijpe/pj81holmes.htm>